Sahibi ve Sorumlu Müdürü
MEHMET HAYRETTİN ABACI

YÖNETİM YERİ
ORALHAN No. 20 Tlf : 1843
MALATYA

HALKIN DERDİ

(AYLIK TOPLUMCU HALK GAZETESİ)

SAYI : 10 | MAYIS 1969 | FİATI 25 KURUŞ

Pötürge Yolu Bir An Önce Yapılmalıdır Yol için Miting Yapılacak

Pötürgeye Bakış

M. Hayrettin Abacı

Pötürge Malatyanın gerek nüfüs, gerek toprak bakımından büyük ilçelerinden biridir. Nufusu 1965 sayımına göre 44356 dır.

Pötürge Malatyanın büyük ilçelerinden biri ol makla beraber en bakımsız kalmış ilçesi de denilebilir. Okulu olmayan köy sayısı en fazla Pötürgededir. Okuma yazma bilmeyenler en yüksek nis bete Pötürgede ulaşır. Bu nisbet 1964 yıllarında yüzde 83 dür. Yani halkın sadece yüzde 17 si oku ma yazma bilir.

Bakımsızlık yönünden daha da önemlisi Pötür geyi Malatya'ya Keferdiz ve Tepehan bucaklarına bağlıyan yollar geniş ölçüde bozuktur, yılın hemen altı ayında çok zaman ya hiç geçit vermez, çok zaman da binbir güçlükle aşılır. Bu bakımdan Pötürgenin en önemli derdi şimdilik yol durumudur. İstanbula milyarlarca lira sarfedilerek Boğaz köprüsü yapılırken, Pötürgenin yolunun kapanmıyacak şekilde yapılmaması iktidar sahibi hükümetler için yüz karasıdır.

Biz gazetemizin bu sayısını tamamen Pötürgenin dertlerine, meselelerine ayırdık. Kısaca da olsa Pütürgeli kardeşlerimizin acılarını dile getirmek istedik. Hiç kimsenin hatırına bir şey gelmesin diye hemen ekleyelim ki bu konulara el atmamız bir se çim yatırımı olmaktan katiyyen uzaktır, Zira biz Pötürgenin meselelerini yıllar önce de kendi çapımızda söz konusu etmekten geri durmamıştık. Daha 1959 yılında, on yıl önce 9 aralık 1959 tarihli Malatya Postası gazetesinde «Pötürgenin iki önemderdi» başlığı ile yazdığımız yazıda Pötürgenin yol ve elektrik meselesini ele almıştık. 1961 yılında yayınladığımız «Malatyayı Kalkındırmağa Çağrı» adlı broşürde de Pötürgenin dertlerini sekiz madde halinde özetlemiştik. Bu yazıyı halen geçerli olduğun dan bu defa gene aynen yayınlıyoruz.

Bizce Pötürge için en yararlı olacak konu sözünü ettiğimiz yazının beşinci maddesinde dokunduğumuz gibi Fırat üzerine büyük bir hidro-elektrik tesisi kurulmasıdır. Bu yapıldığı takdirde Pötürgenin birçok meseleleri hal yoluna girer. Bunun için Fırat üzerinde bir baraj kurulması son de rece gereklidir. Nitekim «Anadolu coğrafyası üzerine etüdler, cilt: 2, Bitki örtüsü, akarsular ve göller adıyla 1962 yılında yayınlanan değerli kitabının 221. sayfasında coğrafyacı Hüseyin Saraçoğlu da aynı görüşü ileri sürmekte, Taraksu civarına ya pılacak bir barajla elde edilecek enerjinin bölgeye büyük yarar sağlıyacağını, bu bakımdan buraya ya pılacak barajın Keban'dan daha yararlı olacağını belirtmektedir.

Biz Pötürgenin meselelerine bilimsel yollarla eğilmekten, bunlar için uğraşmaktan hiçbir zaman geri durmayacağız.

Biz Türkiye İşçi Partililer olarak politik görüşlerimizi ve çalışmalarımızı, yurdumuzun zenginliklerinin kendi halkımız yararına işlenmesi ve halkımızın sömürülmekten kurtularak en iyi şekilde yaşaması temel ilkesine dayamış kimseleriz.

Pötürgeli hemşehrilerimize sonsuz saygılarımızı sevgilerimizi sunarız,

TİP ilçe başkanının gazetemize demeci

Pötürgenin değerli bir çocuğu olan ve halen de Pötürgede Türkiye işçi Partisi İlçe Yönetim Kurulu Başkanı bulunan halk şairi Adil Alim Pötürgenin genel dertleri konusunda gazetemize aşağıdaki beyanatı vermiştir:

«İlçemiz Pötürge yüz yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. Aşağı yukarı yüz yıl önce İmron denilen bu güzel havalı ve suyu bol yerde, Mihrap dağının eteklerinde Pörürge adı ile teşekkül etmiştir. Halkımız son derece çalışkan ve temizdir. Kasabamız adeta İsviçre gibidir. Kimsenin malına, namusuna, canına el atmaz Ancak biraz suyu sert insanlarız, çabuk parlarız. Bu yüzdendir ki bazı köy lerde cidayetler olur. Ve bunlar kan davası şeklin de sürer gider.

İlçemizin en büyük ihtiyacı yoldur. Yolumuzun kışın aylarca kapalı kalması bize kötü günler yaşatmaktadır, kafamızı bozmaktadır. Yol meselemiz politikacıların ağzında bizi oyalayan bir sakızdır. Ama eskidi artık bu sakız. Tutmaz oldu. Yol konusunda ne iktidardan, ne de iktidara geçmesi mümkün partilerden bize bir fayda gelmiyeceğini tecrübemizle anladık. Artır bizim partimiz, yani Türkiye İşçi Partisinin milletvekillerinin bu konuya ısrarla eğilmelerini istiyor ve bekliyoruz.

Yol konusunda ayrıca köy yolları biraz daha açılıp köylü kasabaya rahatça gelip gidebilecek duruma gelince haziran ayı içinde büyük bir protesto mitingi yapacağız.»

Kendisine Türkiye İşçi Partisi'nin Pötürgedeki gelişme durumunu sorduğumuz Adil Alim ayrıca şunları söyledi:

«Pötürgeli hemşehrilerim T. İ P.in yoksul ve emekçi sınıfların partisi olduğunu gayet iyi anlamakta, kendileri de yoksul ve emekçi oldukları için partimize gayet sıcak bir ilgi göstermektedirler. Partimiz her geçen gün gelişmektedir, Son olarak değerli arkadaşımız Yaşar Karakaş'ın başkanlığında gençlik kolumuzu kurduk. Hepsi de değerli ve uyanık aydın kişiler olan yönetim kurulu üyesi ar kadaşlarımla canla başla çalışıyoruz.»

Pötürgeliye sesleniş

Dediler Pötürğe kalkınıyor
Yan dur dostum değmesin
Çevre kasabalar duymasın
Rampamızı kimseler bilmesin

Kalkınmaktan vaz geçtik.
Onu su yerine içtik
Bilsinler yeter Pötürge ne durumda
Potürgeli nasıl boğulur Kubbe dağında

Bilsinler ışık yok, yol yok.
Yanımızda, yöremizde, kol yok,
Yokluk gezer ovamızda, dağımızda
Varlığa hasretiz çarşımızda, bağımızda.

Yokmu bunların çaresi
Sarılmaz mı Pötürgenin yarası

Olmuşuz ellerde kukla gibi oyuncak
Yıllardır gittik arkalarından köy bucak
Aldattılar bizi, dediler oldu olacak
Alıp götürdüler oylarımızı kucak kuçak

Ey Pötürgeli mert kardeşim,
Çetin yollarda çileli arkadaşım.
Seni temelden kalkındıracak, doyuracak
İnan, Türkiye İşçi Partisidir ancak.

ADİL ALİM

Pötürgeden Birkaç Not

Doktorsuz Sağlık Ocaklar,

Pötürgede, Merkez, Haraba, Tepehan, Pazarcık ve Keferdiz'de olmak üzere beş tane sağlık ocağı var. Babik, Hüssükuşağı, Pereş ve Behramlı'ya da yapılıyor. Çok iyi, güzel, hoş ama... Neylemeli ki yalnız Merkezdekinde bir tanecik doktor var. Diğerlerinde doktordan geçtik, çoğunda sağlık memuru ve ebe bile yok. Binalar boş, bomboş durur yıllardir. Madem ki böyle olacaktı, neden gömüldü milyonlarca lira toprağa? Sayın Başbakanımızın ve sayın biraderlerinin meslekdaşları müteahhitler para kazansın diye olsa gerek.

DOKTORLU OCAĞIN HALİ

Merkezde bir sağlık ocağı var, doktoru da var. Fakat halk bu ocağın hizmetlerinden de şikayetçi. Ocağın arabasını bir fakir hastaya götürmek mümkün değilmiş. Benzin parası hikayeleri anlatılıyor uzun uzun. Yetkililerin bu konuya eğilmeleri şart.

JANDARMADA DAYAK VAR

Anadolu halkının yüzyıllardır bitip tükenmeyen çilesi Jandarma dayağı konusunda hayli hikayeler dinledim Pötürgede. Usülsuz işler de cabası. Bir gün İmdat Ertürk adında bir çocuk ilçede bir av tüfeği patlatıyor, belkide keyf olsun diye, Çocuk jandarmalarca derdest edilmek istenir, bulunamaz. Bunun üzerine çocuğun babası nezarete alınır. Çocuğun işlemi için baba nasıl alınır? Ben pek kavrıyamadım.

Tepehan bucak müdürü

Tepehanla ilgili bir bucak müdürlüğü hikayesi dinledim. Anlatayım. Buçak Müdürü ayrılır bucaktan. Ona uzatmalı onbaşı vekalet eder. Gün gelir bu da kursa gitmek için bucaktan ayrılır. Yerini bucak binasının odacısına bırakır, Orada nüfus me muru vardır. Başka memurlar vardır, uzatmalı an can odacıya emenet edebilir görevini.

Cağrafya ve Tarih içinde Pötürge

Toros dağlarının Doğu Toros denen bölümünün Malatya Torosu adı verilen kısmı Kapıdere boğazından başlar, doğuya doğru uzayarak Fırata kadar birkaç kol halinde gelir. İşte Pötürge bu Malatya Torosunun Şiro çayını kuzeyden ve güneyden izleyen sıradağlarının kapladığı alanda yer alır. Kuzeydeki sıradağlar Akdağ, Kubbe ve Şakşak dağ larıdır. Güneyde ise Kuşak, Kapılı, Soğuk, Meydan Kaldırma, Ziyaret ve Serap dağları bulunmaktadır Pötgenin yüzölçümü 1414 kilometrekaredir.

Pötürge genellikle dağlık bir bölgedir. Dağların çoğu sarp ve çetindir. Bazı dağlar tamamen çıplak olmakla beraber. bazılarında bir miktar meşeye rast lanır, Kapılı dağ ve Serap dağının kuzcyinde ise geniş bir alana yayılan meşe ormanları göze çarpar Hedono meşe ormanlığı da buradadır.

Bölgede iklim [illegible] Kışlar çok karlı, geçer ve uzun sürer. Ancak [illegible] çayının Fırata döküldüğü yerler ve Fırat [illegible] genin genel iklimi ile

Devamı S. 2 de

Pötürgenin ve Pötürgelilerin Dertleri

(M. Hayrettin Abacı'nın 1961 yılında Malatya'ya Kalkındırmağa Çağrı adıyla yayınladığı broşürden aynen alınmıştır.)

İstanbulda Süleymaniye caminin karşısında Pötürgeli hemşehrilerimiz tarafından çalıştırılan ve müşterilerinin aşağı yukarı tamamı da Pötürgeli olan birkaç kahvehane vardır. Hukuk Fakültesinde Yüksek Öğrenimimi yaparken içimi Malatya özlemi doldurdukça sık sık bu kahvehanelere giderdim. Böylece bu kahvehaneleri dolduran ve İstanbula çalışmak için gelmiş olup, en ağır, en cefalı işlerde çalışan mert ve yiğit Pötürgeli hemşehrilerimin dertlerini yakından öğrenmek fırsatını da buldum. Bu arada anladımki Pötürge uzun yıllar dağların arkasında unutulmuş bir ilçemizdir. Pötürgede toprak azdır bu yüzden geçimini baba yurdundan çıkaramıyan P ö t ü r g e l i , gurbete İstanbula gitmek zorunda kalıyor. Orada bir süre çalıştıktan sonra yuvasına dönüyor. Bir sürede köyünde kaldıktan sonra tekrar İstanbul yolunu tutuyor. Bu gözlem beni Pötürgenin kalkınması için imkânlar düşünmeğe sürükledi, Bunun sonucu olarak Pötürgenin iki önemli derdi olan yol ve elektrik konusunda bir yazı yazdım ve Malatya basınında yayınladım. Bu gün burada Pötürgenin dertlerine ve meselelerine tekrar dokunmak isterim.

1 — Pötürgeyi Malatyaya bağlayan yol şimdiye kadar bozuktu, kışın sık sık kapanırdı. Bu yıl şu sıralarda bu yolda bir yapım ve onarım çalışması göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın hızla deyam etmesi, böylece Pötürge yolunun baştan sona iyi bir hale getirilmesi beklenir.

2 — Malatya-Pötürge yolu Pötürgeye vardıktan sonra kesilmekte, orada düğümlenip kalmakta dır. Halbuki bu yol Fırat üzerine bir köprü yapılarak Gerger veya Taraksu üzerinden Siverek ve Diyarbakır taraflarına uzatılırsa Pötürgenin kalkınmasında büyük imkânlar belirecektir.

3 - Pötürge-Malatya yolu yapılırsa Pötürgede bugün için büyük önem taşımayan fakat biraz çaba ile gelişmesi mümkün olan meyvacılık, Fırat ötesinde geniş bir pazar bulabileceğinden ilerler.

4 - Gene bu yol yapılırsa Pötürge taraflarındaki meşelilikler, özellikle Hadra meşe ormanının değerlendirilmesi mümkün olur.

5 - Pötürgenin diğer önemli derdi elektrik yokluğudur. Halbuki Fırat üzerinde büyük bir Hidro elektrik tesisi veya Şiro çayı üzerinde bir tesis kurularak elektrik elde etmek mümkündür. Fırat üzerine yapılacak bir tesis yalnız Pötürgeyi değil çevredeki daha birçok köy ve kasabayı da ışıklandırabilir.

6 - Yola ve elektiriğe kavuşursa Pütürgede küçük ölçüde olsa bile bir dokuma ve örme sanayii gelişebilir. İstanbulla geniş ilgisi bulunan Pötürgeli hemşehrilerimizin Pötürgede Tezgâhlar kurup çeşitli mamüller ortaya çıkaracakları, bu mamüllerin doğu bölgesinde sürüm alanı bulacağı muhakkaktır.

7 — Pötürgede bazı sulama çalışmaları da yapılabilir. Şiro Çavından faydalanılarak 21 köyün sulanması ayrıca Keferdizin Ağvan köyüne ait diğer bir sulama tesisi için Devlet Su İşlerince bazı çalışmalar yapılmakla zaman zaman düşünülmüştür Bu çalışmaların başlaması için gerekenler yapılırsa Pötürgenin kazancı büyük olacaktır.

8 — Pötürgenin bir diğer derdi olarak Pötürge köylerinde kan davası yüzünden işlenen cinayetlerin çokluğunu gösterebiliriz. Bu konu üzerinde Malatya için hazırlamak istediğim kriminilojik etüd de daha fazla duracağım ve bazı çözüm yolları arayacağım. Ancak buradan şu fikrimi açıklamak isterim. Pötürgede çeşitli yönlerden gerekli ölçüde desteklenen bir kardeşlik haftası ilân edilir ve kan davası aleyhine bir hava estirilirse bu cinayetler oldukça azalır diye düşünüyoruz. Bu belki bir hayaldir. Fakat bazı hayeller de gerçek olabilir. Bunu bir denemek çok şey kaybettirmez.

Pötürgenin saydığımız dertlerini ortadan kaldırmak ve meselelerini çözmek için çalışmak gerekir.

Coğrafya ve Tarih içinde Pötürge

çelişir. Bu alanlarda iklim oldukça yumuşaktır.

Pötürge bölgesi tarih içinde de önem taşır. İki bin yıl önce merkezi Samsat olmak üzere kurulan Kommojen devletinin kuzey bölümünü teşkil eden bu sarp ve çetin topraklar iyi bir savunma imkanı verdiği için değer taşımıştır.

Pötürgede ilçenin hemen yanında Harmanlık denen yerde burasının eski bir oturma yeri olduğunu gösteren belirtiler vardır. Gene Şiro çayı üzerinde Gerar köyünde küçük bir kale harabesi görülmektedir. Pereş köyünde Sultan Murat devrinden kalma bir köprü ve Kubbe dağında da gene bu devirden kalma bir han harabesi görülür.

Pötürgeye Niçin Yol Yapılmaz

Pötürge yolu yıllardır sürüp giden bir derttir. Doğru dürüst kapanmıyacak şekilde bir türlü yapılmaz da yapılmaz. Ama öte yandan Boğaza köprü yapmak için milyarlarca lira harcanır. Bu konuda iktidardakilere çok çeşitli başvurmalar yapılmış fakat gene de olumlu bir sonuç alınması mümkün olmamıştır. Konuyla ilgili olarak Türkiye İşçi Partisi il başkanı M. Hayrettin Abacı, ocak ayı içinde Başbakana aşağıdaki yazıyı yazmıştır.

Sayın Süleyman Demirel.
Başbakan.
Ankara

Basına ve radyoya geçen haberlerden öğreniyoruz ki milyarlarca liraya mal olacak Boğaziçi köprüsü yapımı için çalışmalar iktidarınızca sürdürülmektedir. Bu konuda hemen her çevreden yükselen teukitler ve protestolar size vız gelmektedir.

Oysaki şu günlerde kışın kendini birazcık göstermesiyle Anadoluda birçok ilçenin, pek çok köyün yolu kardan, çamurdan kapanmıştır. Bu arada ilimizin Pötürge ilçesinin yolu da geçit vermemekte, 60000 Pötürgeli yurttaş karlı dağlar arkasında çileli bir yaşantının içinde kalmaktadır.. Bu ilçenin hemen her kış ilk karlarla kapanan, nisana kadar da doğru dürüst açılmayan yolunun çetin kısmı aşağı yukarı on kilometredir. Bu kadarcık bir yol kışın kapanmayacak şekilde yapılmazken, Boğaza köprü yapılmasına kalkışılması değil şu bu, bizim kanımızca en azından yurtseverlikle bile bağdaşamaz.

Milyarlarca liranız varsa. bunu yabancı kumpanyaların vurgun vuracakları bir alana değil ağır sanayiye yatırınız. Yatırınız ki yollarımız kapalı kalmıyacak şekilde yapabilmemiz için gerekli makineleri yurdumuzda imâl edelim, biz imal edelim.

Memleket bu kadar harap, millet bu kadar perişanken, sefalet, cehalet işsizlik ve açlık evet açlık yurdumuzda kol geziyorken, tüm Anadolu köylüsü ve emekçisi gerekli gıdayı alamıyor, iyi beslenemiyor, olmanın sağlığa zararlı etkileri altında istirap çekerken Boğaza asma köprü yapmak, milyarlarca liranı üretime değil de bir lükse yatırmak büyük, çok büyük vebal ve sorumluluk altına girmek demektir.

Çilekeş Türk halkının vebalinden korkunuz sayın Başbakan, Ve Boğaz köprüsü yapımından vaz geçiniz.

Saygılarımla. 16.1.1969

M. Hayrettin Abacı
TİP Malatya İl Yönetim Kurulu Başkanı
Avukat

Pötürgenin Köyleri

Pötürge ilgemizin 32 si merkeze, 17 si Keferdiz, 20 si Tepehan bucağına bağlı olmak üzere 69 pare koyü vardır. Aşağıda bu köylerin eski ve yeni adlarını birlikte sıralıyoruz.

Pötürge merkezine bağlı köyler:

Babik	: Gündüz
Bekiran	: Akça
Bekiriülya	: Meşedibi
Celuşağı	: Erdemler
Derezaratu	: Uzunkoru
Ersele	: Düvenlik
Halleberik	: Çığırlı
Haraba	; Bakımlı
Havo	: Esencik
Hüsükuşağı	: Bölükkaya
Kamkine	: Aslankent
Karahüseyin	
Kızıluşağı	: Bölünmez
Körhane	: Uyanık
Lar	: Koçköy
Marasoülya	: Gündeğer
Maku	: Aktarla
Mavrato	: Gözlüce
Parçikan	: Yediyol
Pazköy	: Çayköy
Pazarcık	:
Poskıran	: Kökpınar
Savit	: Arınlı
Şekeran	: Tatlıcak
Şimil	: Belenköy
Şirozarato	: Örmeli
Şirotarakso	:Tosunlu
Taşmış	:
Teluşağı	:
Titrln	: Ormaniçi
Uzunhüseyin	:
Zahmana	: Bayırköy

Keferdiz : Doğanyal Bucağına Bağlı Köyler:

Keferdiz (Bucak Merkezi)	: Doğanyol
Ağvan	: Gökçe
Behramlı	:
Burç	:
Poyraz	:
Damlı	:
Gevheruşağı	:
Hellegiran	: Ulutaş
Haskento	: Konurtay
Hüsükân	: Akkent
Mamaş	: Koldere
Mezraa	:
Midye	: Köklükaya
Tilmo	: Yalınca
Virancık	: Öreneik
Yamaç	:
Zeruşağı	: Gümüşsu

Tepehan Nahiyesine Bağlı Köyler

Sinan	:
Alagisferik	: Çaygören
Alagisyazı	: Yazıca
Aliçeri	:
Alihan	:
Alireş	: Tattepe
Alkaskörmus.	: Korucak
Başmezraa	:
Budaluşağı	: Söğütlü
Çirik	: Büyük öz
Gertan	: Gökçeli
Haydaran	: Yandere
Körme	:
Nohutlu	:
Peraş	: Uzuntaş
Şükkn	: Sorguçlu
Tahniç	: Üçkaya
Tekerderesi	:
Zinan	: Kayadere

HALKIN DERDİ Gazetesi SEBAT Matbaasında Dizilerek Basılmıştır

Basıldığı Tarih : 16-5 1969